

نامه به سردبیر

انتشار فناوری یا اشاعه فناوری؟

جلیل غریبی*

دانشجوی دکتری سیاستگذاری علم و فناوری، دانشگاه تربیت مدرس

عملکرد این سازمان‌ها اثر می‌گذراند جدای از تشابه در خدمات و محصولات آنها و بدون توجه به مجاورت [فیزیکی] آنها".

کاربرد واژه "اشاعه فناوری"، بسیار کمتر از واژه "انتشار فناوری" و "اشاعه دانش" بوده است. جدول زیر نتایج مربوط به جستجوی ۴ ترکیب "اشاعه فناوری"، "اشاعه دانش"، "انتشار دانش" و "انتشار فناوری" را بر اساس ۲۵ نتیجه اول پایگاه sciondirect.com نشان می‌دهد.

جدول ۱) نتایج جستجوی ترکیب‌های مختلف مورد استفاده

نشریات STP	تعریف و حوزه مطالعاتی	تعداد در ۲۵ نتیجه	ترکیب
خیر	نامشخص	۱۱ مورد نسبتاً مرتبط	اشاعه فناوری
خیر	به مفهوم توزیع و رساندن اطلاعات و دانش، دقیقاً به کسی که نیاز دارد. از ادبیات مدیریت دانش استفاده شده است.	۲۳ مورد دقیقاً منطبق	اشاعه دانش
بله ^۷	به معنی گسترش ^۶ دانش در بین یک جامعه. از ادبیات شبکه‌ها [اجتماعی] استفاده شده است.	۲۴ مورد دقیقاً منطبق	انتشار دانش
بله ^۸	استفاده گسترده از فناوری یا محصولات فناوری در یک جامعه مرتبط. از ادبیات STP استفاده شده	۲۵ مورد دقیقاً منطبق	انتشار فناوری

واژگان "انتشار فناوری" و "اشاعه فناوری" که معادل‌های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی برای دو واژه "Technology Diffusion" و "Technology Dissemination" هستند [۱] هر دو در متون علمی دیده می‌شوند اما تمیز بین این دو، در حوزه مطالعاتی سیاستگذاری علم و فناوری (به اختصار STP)، نه تنها در زبان فارسی که در زبان انگلیسی هم به ندرت تصریح شده است. بردلی و همکاران^۱ [۲] این دو را از نظر فعال (عمدی) یا منفعل (غیرعمدی) بودن بدین‌گونه متمایز می‌کنند: "اشاعه؛ تلاشی فعال و برنامه‌ریزی شده در جهت تشویق گروه‌های هدف برای پذیرش یک نوآوری" و "انتشار؛ گسترش منفعل یک نوآوری است که معمولاً غیررسمی و تا حد زیادی کنترل نشده است". البته ارجاع به این تعریف (تنها ۶ ارجاع) قابل توجه نیست. دیرینگ^۲ [۳] اشاعه را حالت تکامل‌یافته انتشار می‌داند و می‌نویسد: "پیشرفت علم اشاعه نسبت به نظریه انتشار نوآوری، مفهوم‌سازی بخش اجتماعی^۳ [و شبکه‌های اجتماعی] به جای جامعه نزدیک^۴ است ... بخش اجتماعی، مجموعه سازمان‌های کانونی^۵ است که در یک دامنه موضوعی مشابه فعالیت می‌کنند به علاوه سایر سازمان‌هایی که بر

*jalil_int@yahoo.com

۱-Bradley

۲-Dearing

۳-Societal system

۴-Proximate community

۵-Focal organizations

۶-Spread

۷-Research Policy; Technological forecasting and social change

۸-Research Policy; Technological forecasting and social change;

Technovation; Technology in society; Journal of engineering and technology management

References

- ۱-www.isti.ir/uploads/vajehaye_modiryate_fanavari.pdf
2-Bradley, E., Curry, L., Pérez-Escamilla, R. & et. al. 2011. "Dissemination, diffusion and scale up of family health innovations in low-income countries". *Yale Global Health Leadership Institute*.
3-Dearing, J. W. 2008. "Evolution of diffusion and dissemination theory". *Journal of Public Health Management and Practice*. 14(2). pp 99-108.

منابع

	است.		
--	------	--	--

به طور خلاصه، استفاده از ترکیب‌های "انتشار فناوری" و "انتشار دانش" در STP و ترکیب "اشاعه دانش" در حوزه مدیریت دانش، شناخته شده و تعریف شده هستند اما ترکیب "اشاعه فناوری" تقریباً ناشناخته است. از این رو بهتر است بگوئیم "انتشار فناوری" (Technology Diffusion) و نه "اشاعه فناوری" (Technology Dissemination)!